

SZÉKELY HIRLAP

politikai s vegyestartalmu közlöny.

KIADÓ-HIVATAL:

Az ev. ref. főiskola nyomdájában.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:

TELEKI-KÖNYVTÁR.

Hirdetési ár: Minden 100 vagy kevesebb szóért egyszeri beiktatásért 1 frt és minden beiktatásért külön 30 kr. o. é. bélyegdíj. — Harom hasábos nyilttéri sorért 20 kr. o. é.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal.
Pesten, Zeisler M. hirdetést közvetítő intézete, Királyutca 60-ik sz.,
és J. Haasenstein és Vogler Bécsben (Neu-Markt 14. sz.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton reggel

NAGY FÉLÉVEN.

ELŐFIZETÉSI ÁR

Negyedévre 1 frt.

Félévre 2 „

Adakoztak:

I. Az országos honvédségélyző egylet részére:

Nagy Lajos 1 frt, gr. Teleki Géza 1 frt, Vajda Simon 2 db tallért. 89-ik számunk összege 31 frt. Egész összeg: 33 frt, és 2 db tallér.

II. A háborúsított francziák részére:

Nagy Lajos 2 frt, gr. Teleki Géza 2 frt, orvos tr. Antal László 4 frt, Vajda Simon 1 porosz tallért s 10 lat tépést; Vajda Dániel IV. oszt. tanuló 20 kr, Vajda Lajos III. oszt. tanuló 10 kr. Mult számunk összege 94 frt — 92-tőnek tévedésből szedetett — 65 kr. 4 porosz-, 1 pápai tallér, 8 drb $\frac{1}{4}$ frtos. Egész összeg: 102 frt 95 kr, 5 porosz-, 1 pápai tallér, 8 drb $\frac{1}{4}$ forintos, s 10 lat tépés.

A marosi ev. ref. egyházmegye rendkívüli közgyűlése.

(Oktober 31— Novemb. 1.)

III.*)

A marosi egyházmegye, a közelebb előadottak szerint, két kardinális változtatást lát szükségesnek, a zsinat tervezetétől elütőleg, és pedig mindkét változtatás elvi különbözősége vezethető vissza. Az egyik a törvényhozó testület alkotó elemeire, a másik elnökére vonatkozik.

A mi az elsőt illeti, már mult cikkünkben megtettük rá helyeslő megjegyzéseinket. De tovább menve s egy más szempontból nézve a dolgot, azt hisszük nem esalódunk, midőn azt mondjuk, hogy az állam-élet szabadság felé hajló törekvései mind oda irányulnak, hogy a törvényhozást minél élesebben elkülönítsék a végrehajtó hatalomtól, hogy így a tényleges hatalom tulesapásai lehetőleg ellensúlyoztassanak. De ha az egyéni jogok önállóságával szemben mondhatni gyűlöletes és lealázó lehet a világi kormányok erőszakoskodása (mi pedig az emberi természet általános tulajdonsága levén, illő korlátok és védvek nélkül majdnem kimaradhatlanul előáll minden hatalommuál): mennyivel fogalomellenesebb és abszurdabb helyzet az, melyben a lelki (egyházi) kor-

mányok ragadják magukhoz a tulhatalmat s a gyűlöletes hierarchiát alapítják meg. A világhistoria legfeketebb lapjait talán épen a szent(!)uralom írta be a maga történelmével. Nem lehet eléggé ovakodnia tehát valamely egyháznak, alkotmánya megállapítása közben, hogy a hierarchia lehetőleges befészkelődésével szemben minden elővigyázati rendszabályt megtegyen, mire a prot. vallásnak már alapelvei nem csak alkalmat nyujtanak, de sőt követelik is azt, mivel e vallás-rendszerben a papság, mint külön rend, egyáltalán non sens. A hivatalnokok s még inkább a papi hivatalnokok tehát, hivataluknál fogva nem csak a mult cikkünkben fejtegetett okból nem foglalhatnak helyet a törvényhozó testületben, hanem s mindennek fölött a hierarchia kifejlődésének minden esetre való meggátolásának szempontjából sem. — A képviselőit megválasztó nép az arra méltó hivatalnokokat (esperest, jegyzőt, gondnok) amugy is meg fogja a képviselőséggel tisztelni s így a hivatalnokság remélhetőleg számos tiszta elemei a törvényhozásnak mind tényezői lesznek a nélkül, hogy a hierarchia szennyének tárt ajtó nyitatték a betolakodásra.

S már épen ezen elvek igazolják azon határozatot is, mely a törvényhozás elnöki székebe nem kívánja a papi fejedelmet beültetni. Én, mint egyszerű laicus tizedet merek egyre tenni, hogy maga papságunk, ha ugyan mer bár magának őszintén számot adni nem terrorizált véleményéről és óhajairól, jobb szeretne világi, mintsem papi főnökség alatt állani. Exempla sunt odiosa! s így csak hallgatólag mutatok rá a legközelebbi zsinat két határozatára: a dispensálás jogát és azon eljárást illetőleg, melylyel püspökünk a hozzá beadott panaszokat — az illetékes képviselő mellőzésével — egyenesen az espereshez, illetőleg, törvényszékhez teszi át elvétel végett. A zsinat szépen meg is szavazta mindkettőt s miért? azért a miért sem a marosi egyházmegye, sem magunk nem ohajtjuk a képviselő elnökségét a püspök kezében látni. Kérdés azonban, hogy a mit a marosi egyházmegye így a réven nyert, nem vesztette-e el a vámon-

midőn a kettős elnökséget, a magyarországi testvérek példáját követve, akarja behozni, az egyházi és világi ügyeket megosztván a püspök és az idősb status-curator elnöksége között? Nem is tekintve azon majdnem bizonyos kilátásba helyezhető örökös versenyzést, rivalizálást, mi a két elnök között a közügyek roppant kárára kifejlődhetik, fontosabbnak tekintjük azon lényegi ellenvetést, mely szerint egyfelől majdnem lehetetlen a világi és egyházi ügyeket határozottan elkülöníteni s így az illetékességi kérdés a két elnök hatásköre közt stabilisálatnék, — másfelől pedig ut nyitatték azon anomalia kifejlődésére, melynek épen elhárítására törekszik a mostani organisatio, t. i. azon visszasságnak, hogy az egy és egységes anyaszentegyháznak két (egy világi és egy egyházi) legfőbb testülete legyen. Mert a két elnök magát a törvényhozást is lassankint két testületre bontaná föl, melyeknek viszálya állandósítva meghasonlitaná magát az egyházat.

Részünkről legalább inkább hajlandók lennénk a választott elnök mellett szavazni, kit a rendes közgyűlés évről-évre — vagy talán 3 évre — választana, mi ellen, ugy hisszük, a képviselő elvének szempontjából semmit fölhozni nem lehetne. Minden testületnek önjoggal kell birnia s a tagok függetlenségét csak is az önválasztott elnök alatt nem fenyegeti veszély. Önzetlen, s nem-terrorizált tisztelettel csak saját választottunk iránt viseltethetünk — és pedig az emberi természetből folyólag ezt sem állandólag, avagy hosszabb időre, mert hiában! tempora mutantur, et nos mutamur in illis... A gyakori választgatás s az ebből folyó corruptio veszélye az anyaszentegyház színe-javából álló törvényhozó testületnél bizonyára kisebb, mint a milyennel a kettős elnökség járna.

Még egy megjegyzésre kell reflectálnunk, melyet bizonyos részről hangsúlyoztatni hallánk s ez a mind a zsinat, mind a marosi egyházmegye tervezeteiben elfogadott paritás elve, mely szerint a törvényhozó test választott tagjai egyenlő számban állanak egyháziakból és világiakból.

*) Lásd lapunk 89. és 91-ik számait

Ama megjegyzés tévő, vagy mért még nálunk is jobban irtóznak a hierarchiától, vagy mert a papságot csak úgy tekintik, mint az egyháztagok (világiak) fizetett szolgálait, kiknek tehát, mint papoknak, csak is kötelességeik, de jogaik nem lennének: a papi elemet a törvényhozó testbe csak oly mérvben kívánák fölvenni, hogy az egyházi ügyekben fölvilágosításul szolgálhassanak, de semmi szín alatt ne érvényesíthessék nézeteiket s ezért az egyházkerületi képviselőket, nem mint mi, felében egyháziakból akarják megválasztatni, hanem a választóknak teljes szabadságot engedni, hogy a papi vagy világi állásra való tekintet nélkül választhassák képviselőiket.

Mindenekelőtt arra kell ez ellenvetőket figyelmeztetnünk, hogy e tulvilágiaskodással éppen azon veszélynek tehetik ki magukat, hogy a — köztudomásúlag papi befolyás alatt álló vidéki választók, tulnyomólag pap — tagokkal árasztatják el a törvényhozó testületet; de ha ez nem is következne be: sem azon aristokratikus nézetet nem oszthatjuk, hogy a pap semmi egyéb ne volna, mint fizetett szolga, sem oly elfogultak a papság iránt nem vagyunk, hogy a hierarchiától való irtózatunkból minden jogtól megkivánnók őket fosztani. Mert sem azt nem ignorálhatjuk, hogy a historiai jog meglehetősen mérvű hatalmat adott a papság kezébe, sem azt nem tagadhatjuk, hogy a leendő törvényhozás a világiakat illető vagyoni és nevelési ügyek mellett az egyháziak s eshetőleg a dogmai kérdések fölött is fog végérvényűleg határozni: már pedig ezeket — a de nobis sime nobis elve szerint — az egyháziak befolyása nélkül intézni el, ha nem is oly veszélyes, de mindenesetre éppen olyan méltánytalan és jogellenes, mint a hierarchiának a világiak fölötti illetéktelen hatalmaskodása. Ha nektek nincs, de bizony nekünk sincs föltétlen hatalmi jogunk az egyháziak fölött! Az igazságtalankodás pedig, ha mindjárt ideig-óráig hatalomra juttathat is: előbb utóbb önmagát boszulja meg. De meg, ha a papság hierarchiára törekvő s egy hierarchia alatt álló serege erős phalanx is: viszont a világiak szabad s fölvilágosodott eszmék zászlója után nyomuló sorai sem kevésbé hatalmasabb tábor, melynek diadalmát kétségbe vonni csak a kishitűség, vagy a küzdeni nem tudó, vagy nem akaró, vagy nem merő tehetetlenség és gyávaság fogná. A ki pedig küzdeni nem tud, vagy nem akar, vagy nem mer, annak neve: halott!

Az ilyen menjen ősei után, a sirboltba, mert uralkodásra sem nem méltó, sem nem jogosult!!

A. B.

Dürczkölő.

A kiskoru „Magyar Polgár“ hosszas szünetelés után czimeket osztogató hangulatban van. Kedve telik „Székely tuskó“nak nevezni lapunkat. Elismerjük, hogy vele szemben faragatlanok vagyunk, sokszor tapodunk a tyúkszemére. Ugy kell neki, miért is nem gyógyíttatja be azokat a tyúkszemeket. Egyébiránt mi kevesebb

ezimmel is megelégednénk. „Székely tuskó“ helyett elég volna ez: „székely száka“, miután bizonyos: hogy lapunk valóságos száka a kis polgárka szemében, még pedig akkora száka, egy egész tuskónak látja azt.

* * *

Azt sem apprehendáljuk, hogy a „Kis polgárka“ kormánylapnak czimezi lapunkat, mi ezt megtszélőbb czimnek tartjuk, mint ha a „Tiszák lapjának“ neveznénk. Mi abból nem csináltunk titkot, hogy kormányunkat pártoljuk törekvéseit csekély erőnkhez képest támogatni iparkodunk, és pedig minden mellékérdek nélkül, csupán meggyőződésből. A mi meggyőződésünk az: hogy Magyarországnak Hunyadi János kormányzósága óta nem volt oly hazafias és jó-akaró kormánya, mint most: a ki ellenséges indulattal, — s mint a polgárka — fenyegető kézzel utjában áll, az a közügynek is ellensége. Majd belátja ezt a kis polgárka, ha tyúkszemei elmulnak, fejelágya benő, szóval ha érettebb korra jut. Vagy tán igaza volna azon barátunknak, a ki azt állította: hogy ez a polgárka soha meg nem érik, vagy ha igen, ez az érettség csak olyan lesz, mint az ugorkáé, mely a mint tudjuk, zölden többit ér, mint érett állapotában.

* * *

Különben pedig, köszönjük a „Magyar Polgár“-nak, hogy az előfizetési idő közeledtével, 138-ik számában, egy kis reklámot csinált számunkra. Hja! „Verd el a természetet villával, még is visszatér.“ A kis hamis annyira benne van, hogy hamár magának nem képes, másnak csinál reklámot. Még egyszer: „Köszönöm jó szívű lélek“... satb.

* * *

Teins úr. Magának ma jól kelhetett a borsoja Mihály gazda; ha nem csalódom, úgy tetszik, mintha egy nótát dudorászna ajkai közt. M. g. Szomorú nótát dudorászom én tens uer. Éjjel nappal ki nem megy enyim fejemből az a régi nóta:

Egy parányi fát hideg tüzhelyemre
Mely szobám falait melegítse.

— Páris ellátása czim alatt a „Français“ egy cikket tesz közzé, melyből a következő adatokat mi is átvesszük:

„Kenyér roppant bőségben van, mely határozatlan időre kielégíti a szükségleteket. A Páris falai mögött fölhalmozott gabona és liszt hónapokon keresztül sem fogy el.

A szarvas-marrha-állomány nem hasonlítható össze ugyan a gabonanemű élelmiszerek mennyiségével; de vágómarha mégis annyi van, mennyi 30—40 napra ellátja Páris husszükségletét.

Nem szólunk itt a lóállományról, mely szükség esetén igen soká nyújthatja a párisiak ellenállási képességét.

Mi a bort illeti, ez több van a roppant rakhelyeken fölhalmozva, mint mennyi víz van a Szajnában, mi nem megvetendő tényező az ellenállási képesség számadatai közt, akkor, midőn a népnek szüksége van ezen erősítő itatra, hogy fáradalmi közt vesztett testi erejét helyre pótolja.

Ezen kívül jó kisegítő szer lesz azon hal-mennyiség is, melyet a közmunkák minisztere requiráltat a Szajnában, Marnsban, a Saint-Martin csatornában, valamint a vincennesi és boulognei erdők tavaiban.

A fortok lőtávolságban levő szántóföldeket minden féle kerti veteménynyel ültetik be, melyek szintén a lakosság ellátására fognak szolgálni.

Minden helységben ezen vetemények művelése az illető hely nemzetöreibek védelme alatt üztetik.

Szó van arról is, hogy a tejre is requizició rendeltetik el, a betegek és gyermekek számára. Orvosi bizonyítvány előmutatása nélkül senki sem vásárolhat tejet.

A különféle husok ára minden 7 napban megállapíttatik a kormány által.

VIDÉK.

Csik-Somlyó, nov. 10. 1870.

Tisztelt szerkesztőség!*)

A „Székely Hirlap“ 85-ik számában tanügy czim alatt Csik-Szépvízről egy kis közlemény jelent meg bizonyos „Kis Magyar“ról. Kettőt sajnálunk ezen közleményben; azt t. i., hogy egy kissé későn, és mintegy véletlenül jutott kézeinkhez, minek folytán nyomban nem mondhattuk el nézetünket, s másodszor azt, hogy sem mi, sem a többi komolyabban gondolkozó székely olvasó közönség mit sem épült, sőt sajnálkozni kellett azon jelenség felett, mely szerint találkoznak lelkék, kik minden meglévőt készek kisebbiteni, becsülni és rágalmazni, csak hogy egy külön-czebb eszmének ők is annál nagyobb füsttel látszassanak tömjénezni.

Ugyan is a „Kis Magyar“ midőn a Szép-vízen proclamált közös iskola körüli lelkesedést kiemeli, jónak látja a helybeli lelkészt mint a „rég elavult iskolánk“ barátját több czimeken kisebbiteni.

Megbotránkoztunk ez eljárásról, s nem azért mintha a „Kis Magyar“ valami fontosságot akarnánk tulajdonítani, hanem inkább az általa méltatlanul érintett ügyek tekintetéből, azon igazságnak érdekében, a melyet mi ama szépvízi állapotokra nézve ismerünk kívánunk a dologhoz szólani. — Kijelentjük tehát, hogy méltatlanság és háládatlanság az, a mi az illető plébánosra célozva mondatik, és ifjoncz politika mi a közös iskola alkalmából a régít gyalázza.

Köztudomású dolog, hogy a szépvízi illetőleg szentmiklósi érdemes plébános régóta jeles érdemeket szerzett magának a tanügy körül. — Jól tudják Szépvízen, s így tudhatná a „Kis Magyar“ is: hogy az ottani iskola az ő egyéni buzgóságának volt eredménye, iskolát építetvén egyszersmind akkor, midőn az a községben egyéb építkezésekkor senkinek esze ágában sem volt. Ez iskola felett még 20 év óta a legszükségesebb igényeknek, és ha talán nem is oly mértékben, hol a „Kis Magyar“ képzelme jár: igen jól tudják, hogy a hit község miképen igyekezett iskoláját ellátni, s tanítóit díjazni.

A hitközség soha sem fizette rendesen sem tanítóját, sem papját, s azért tanítói kénytelenek voltak oda hagyni ha szerény qualificationak voltak is, s a czikk mégis a lelkész bántalmazásával nevezi iskoláját „elavult“-nak, s ezzel indokolja a közös iskola beállítását! A rosszul fizetett lelkész mind a mellett gonkszkodott arról, hogy a községnek tanítója legyen! Nagyon méltatlan tehát a „Kis Magyar“ akkor, midőn egy három községből álló terhes lelkész, és gyermek oktatás feladatait kitartó buzgósággal munkáló férfit egyedül „a fizetésért élő halóknak“ bélyegez akkor, midőn a „Kis Magyar“ is kell ismerenie, hogy a szentmiklósi egyházközség plébánosa és tanítói személyzete soha rendesen szerény fizetéséhez sem juthatott. — Kár tehát gunyolódni a tettekben megöszült férfiu ellen, kivált ha annak érdemét mások „ezimleg“ is elismerik!

Mi a közös iskola körüli lelkesültséget illeti: igen sajátságosan jellemzőnek találjuk azt, hogy egy tiszta katolikus községben az új iskola beállításának legfőbb és többször ismételelt indoka gyanánt hozatik fel, hogy „a régi felekezeti iskola elavult. Miért avult el? Az erre adható felelet leginkább magára az ősi hitbuzgóságában lanyhuló községre vet szegyenföltöt. — Annyi tanerővel a mennyit a községi iskola, számára beállit, a felekezeti iskola is kivíta volna azon eredményeket, melyeket a községl iskola vérmes kilátásaiba a „Kis Magyar“ helyez. Egyéb iránt mutató nomine ugyan azon káposzta kotyvasztatik újra, midőn több czimek (egy fő- és két altanító) alatt az eddigi felekezeti iskola tanítói alkalmaztatnak.

Azonkívül a közös iskola, mely egyebütt a körülményeknek üdvös követelménye lehet, Szép-víznél szegyenére válik, annál is inkább, mivel a kisebb számú örménység iskolája felekezetinek

*) Ezen „felvilágosító sorokat“ adjuk a mint vet-tük, mellőzve minden csillagozást. Azonban alig hisszük, hogy azoknak, — ámbár elég sokan vannak — a kérdéses kis közleményt a célzott „értékre“ szállítani sikerüljön. A kicsinylés, még nem érvéles.

Szerk.

maradott, s ha az egyesült görögökről is ez áll (kik egyébiránt nem külön vallás felekezetűek) akkor Szépviznek joga sincs államsegélyért folyamodnia, kevésbé pedig, mert a buzgó ősök szerzeményei folytán gazdag jövedelem forrásai vannak.

Ohajtottuk volna azért, hogy míg Szépvizen új eszmék miatt a régi állapotokat kicsinylik, s azok embereit bántalmazzák, addig igyekeztek volna, és igyekeznének atyáik nevezetes hagyományát megvédeni, és rendeltetésekre fordítani, mikor is nem éreznék magukat ösztönöztetve, mint tiszt kath. szép őseik hitének „elavultságáról” bélyegző szegénységi bizonyítványt állítván ki, állami segélyt keresni közös iskola címén; sem a „Kis Magyar” panaszkodni, hogy a lelkes és és tanítók fizetéseiket megkivánják.

A lelkeseknek az iskola közösítése alkalmávali eljárását a „Kis Magyar” és társai félreértették, ezt beismerte maga a szépvízi jegyző is, úgy nyilatkozván, miként neki „meggyőződése ellenére is ott kell figyelnie a hol a többi előljárásának.”

Többen.

Dévai levelek.

IV.

A porosz öldöklés volt oka hosszas hallgatásomnak, de minthogy legközelebb vagyunk önmagunkhoz, azért bár részvétünket nem tagadjuk is meg a létezőkért küzdő francziák iránt, önéletünkről és működésünkről is jelt kell adni a nyilvánosság előtt.

Képezdénk még a mult okt. 2-án megnyitott egész esendben, tanfelügyelő Szeremlei Lajos ur által. — A román elem, mely Hunyadmegyének nagyobb contingensét képezi, egyetlen egy tanító jelöltet sem adott képezdénkébe. Ennek azonban nem nemzetiségi makacszkodás egyetlen főoka, hanem a kvalifikált román ifjak hiánya, minthogy náluk, legalább eddigelő, a négy algymn. osztályt végzett ifju sokkal magasabbra nézett, mint a szerény tanítói állomás. Ezt tapasztalva folyamodtunk, miszerint engedjék meg a román ifjak számára, egy előkészítő osztályt nyithatni meg, melyből aztán év végével, az arravalók, felvételnének a képezde rendes tanfolyamára. Ilyen román ifju több jelentette magát. A választ minden órán várjuk.

Képezdénk jelen hallgatói három osztályt képeznek. Első a gyakorló iskola, melyben eddig 90 fiugyermek van bejegyezve. Nemzetiségre nézve: magyarok, románok és németek. Folyamodtunk, hogy ezeknek oktatására két tanítót nyelhessünk, minthogy egy tanító elégtelen 90 gyermekhez. Kénytelenek voltunk fölvenni ennyit, mert olyan jeleneteknek soha sem voltam tanuja, mint itt. A szülék t. i. fölhozták gyermekeiket s midőn tudokra adtam, hogy utasítva vagyok, miszerint 60-nál több gyermeket föl ne vegyek; egy ideig szépen kértek, hogy, de még ezt az egyet, s midőn látták, hogy nem engedek, ilyen választ kaptam: „Ha nem veszi fel az ur, hát mi itt hagyjuk úgy is.” Kénytelenek valánk engedni a közkíváratnak és fölírni két tanítóért. Azonban az ilyen jelenet tudom, hogy nem fog szomorúságot okozni b. Eötvös oktatásügyér ő nagyméltóságának.

Második a rendkívüli egy évesek osztálya, ebben 5 férfi és egy nő férjével, ezek mind magyarok. A harmadik a rendes egy évesek, ezek vannak heten s mind magyarok, de hunyadmegyei csupán kettő van a két osztályban. Ebből is megítélhetni, hogy mennyire szegény volt eddig Hunyadmegye a felsőbb iskola dolgában s mennyire szükséges, hogy a dévai állami képezde gyakorló iskolája mielőbb real iskolává nőjje ki magát, a mi főgondját képezi az oktatásügyér ur ő nagyméltóságának. — Szint ilyen égető szükség e vidékre nézve egy jeles leány iskola, melyen azt hiszem, hogy csak a kolozsvári állami nőképezde fog idővel segíteni, minthogy egyszerre mindent fölölteni kormányunknak sem áll hatalmában.

A testgyakorlás képezdénkben, a napokban szintén elkezdett Baló József által, ki jeles vizsgát tett le Pesten okt. végén s a ki valóságos nyereség lesz képezdénkre nézve, ha e szakmára ki fog nevezetni. El lehet képzelni, hogy minő

jó kedvvel tanulja az ifju sereg, most csak szobában, a testhajlongásokat vezényszók után. Ebből is kinőheti magát idővel egy hunyad-zaránd-megyei tornaegylet.

A hangszereket u. m. zongorákat, hegedűket, valamint a zenetanár kineveztetését minden órán várjuk. Az ifjak addig is elkezdették már az ének tanulást egy volt enyedi deák s jelenleg itt állomásozó katonától.

Az itteni ref. egyház Bartha Lajos akademia papjelöltet választotta meg szinte egyhangulag papjának sept. 16-án. Vajha mielőbb elfoglalná fontos hivatalát!!

Déva 1870. nov. 12.

Barátod

K. F.

A közönség köréből. *)

A legutolsó városi közgyűlésen megtámadják b. Apór Károly, kir. táblai elnököt, miként merészkedik a csaknem százados szokás által szentesített jogánál fogva — fizetés mellett — a kir. tábla épületében lakni, s minthogy elég vakmerő ezen jogával élni, bizonyos emberek az egész várost eltöltik rémhírekkel, felkorbácsolják a közvéleményt, interpellációkat intéznek, feliratokat indítványoznak, a mi mind igen szép dolog volna, csak az a sajnos: hogy oly emberek tették, kik nem csak magoknak, hanem a közvéleménynek is, igen terhes számadással tartoznak, s az egész úgy tűnik föl, mintha a közvéleményt magukról el, s más ellen akarnák fordítani. — Valjon mikor kir. tanácsos mélt. zarándi Knöpfner Vilmos ur felvilágosítást kért a főbírótól a kir. táblai elnöki szállásért, nem lett volna-e ép oly fontos, nemcsak a város, hanem az egész országra nézve az interpelláláshoz azonnal ezen kérdést intézni: miféle jognál fogva ragadta a vásárhelyi országos kórház összes vezetését kezei közé? Miféle törvénnyel vagy szokással egyeztethető össze az: hogy ugyanazon ember igazgató, főorvos, szemész, pénztárnok, sőt még bizottmány is legyen egy személyben, ha csak Jeremiás urat nem számítjuk a kezelők közé. Igen örülnék, ha felvilágosítana mennyiben igaz, hogy m. k. belügyminiszterium a legutóbbi napokban felkérte a számadásokat, s azt méltósága bényújtotta a nélkül, hogy a még jelenleg is — igaz ugyan csak névben — létező bizottmány megvizsgálása alá bocsátotta volna. Mi oka annak, hogy a bizottmányi tagok egyes felszólítása daczára már négy éve nem tartott bizottmányi ülést, s az ott előforduló számtalan teendőket minden ellenőrzés nélkül folytatja? Vagy talán nem tudja méltóságod, hogy már két évtől fogva a kórház minden pénzét maga behajtotta; mert építkezni akart. — Ezen időtől fogva mindenki feszült figyelemmel várja, hogy ezért a szegény árváért, mely árvább a mostani időben, az országot szélére kitétt árvánál, valami történjék, de mindeddig csak annyit látunk, hogy a rondaság, a rendtelenség naponta nő, s mindenki nyíltan beszél az ott végbemenő rendtelenségről s visszaélésekről, pedig ott van munkás kitaró másodorvosa, kinek megtörik jóakarata az igazgatóság gazdálkodásán. S ha mindezekről nem félt, akkor sajnálni kell ezen közönséget: mert nála megfordítva állana a régi latin közmondás: „amicus personae, inimicus rei” s akkor csakugyan kitűnnék, hogy b. Apórban nem Apór Károlyt, hanem a bárót üldözik, pedig mindnyájan bizonyos elvben, meggyőződésben neveltetünk működünk, a végeztél nem a megsemmisítés, hanem a megtérítés.

S mi, kik folytonosan a szabadság, vallás-egyenlőség, az általános jóllét eszméit hordjuk szánkban, valakit miért üldözünk meggyőződésért? Mig az egyiket — meglehet csak személyes rokonszenvből — kiméljük, a másikat miért engedjük a közvélemény leplibe burkolva, minket ép oly közletről érdeklő dologban egész önkényüleg gazdálkodni?

Egy polgár.

*) E rovat alatt közlöttékért csupán a sajtó-hatóság iránt vállal felelőséget a Szerk.

KÜLFÖLD.

Immár ismerjük Gortschakoff herezeg okt. 31-diki sürgönyének egész szövegét, melyben tudtul adja a hatalmasságoknak, hogy az 1856-diki párisi szerződés póthatározmányait, a Feketeten-ger semlegességére vonatkozólag, nem tartja kötelezőknek sem Orosz-, sem Törökországra nézve. A hang, mely az egész köriraton végig vonul a lehető legridegebb cinizmus hangja s összes bevehető argumentációja abból áll, hogy a csár ő felsége nem akarja adott szavát beváltani. Az itt legközvetlenebbül érdekelt fél természetesen Törökország, de Anglia, Ausztia, Francia- és Olaszország, mint a kik ama szerződést kölcsönös biztosításul szintén aláírták, csak oly formán mondhatnák, hogy ez ügy őket nem érdekli, mint az egyszeri ember, ki a nyilvános helyen kapott pofot aval dugta zsebre, hogy hiszen csak nem verekedhetik — kávéházban! — Az ügyet még bonyolultabbá teszi az, hogy miután az orosz kabinet a 1856. márcz. 30-diki szerződésben vonatkozott jövőre nyíltan garantirozni a török birodalmat: Anglia, Franciaország és Ausztia ugyan azon év apr. 29-dikén külön szerződést kötött, melynek második pontja szerint „a párisi szerződésnek mindennemű megsértése, mint casus belli tekintetik a hatalmak által.” Gortschakoff körsürgönye pedig ugyancsak „megsértést” helyez kilátásba. London és Bécs nagy izgalomba is jött e „kozák hir” hallatára. Amonnan erélyes tiltakozás indult Szt. Pétervárra, az érdekelt hatalmak egyetértésével; emitt a börze általános paniqueba esett, sőt Beust gróf bukása és Andrssy általi helyettesítése is közbeszéd tárgyát képezte. Ez utóbbi combinatio ugyan, a legújabb hírek szerint elejtetett, hanem a helyett 12 törzskari tiszt küldetett Oroszország határaitra, had-helyi tanulmányok tételére. Még fontosabbá teszi a helyzetet azon kérdés — mit a szerződő hatalmak már föl is vetettek az illető helyen — hogy Poroszország mily állást foglal el az így fölmerített keleti kérdéssel szemben? Bismarck ugyan, — mint lapjai írják — nagyon megütökött, midőn a körsürgöny hírét vette: azonban e nyilvános megütöközés egy okkal több arra, hogy kétségbevonjuk e dologban való tudatlanságát. Ambár más részről, s talán nem is alaptalanul, hangsúlyoztatik az is, hogy Anglia, Ausztia, Olasz és Törökország fegyveres föllépte nem csak Oroszországra, hanem német-francia háborura is elhatározó befolyást gyakorolhat, a mi viszont az in spe elsassi herezegnek sem lehet nagyon szája izére.

A csatatérről semmi ujság. Páris és az ostromsergek nem mozdulnak a francia nép pedig nem sokkal inkább, mint eddig. Keratyról most meg az a hir, hogy a loirei hadsereggel egyezett, melyet így némelyek 120, mások épen 200 ezerre becsülnek, s mely hivatva volna a párisi, most már teljesen szervezett s 450 ezerre menő, három hadseregbe osztott őrséggel összhangzólag működve döntő csapást mérni az ostromlókra. A ki hiszen, igaz hogy üdvezül, de mi ily tervszerű, együttes és határozó cselekvényre a szegény francziákat — a szomorú tapasztalatok után — csak bevezetett tények láttára vagyunk hajlandók képeseknek tartani. Nem örömet mondjuk ki; de az idej hadjárat története kényszerít rá.

Az orleansi francia győzelem, a porosz leplezető táviratok szépítgetései daczára azonban mind nevezetesebb szint ölt. Álljon itt végül egy német tudósítás is, melyben maga a megvert Tann tábornok is tetemes veszteséget kénytelen bevallani; már pedig csak elhihetjük, hogy a mennyire csak lehetett szép színben igekezett föltüntetni vereségét. A müncheni, nov. 13-diki távsürgöny így szól a bajor sereget ért csapásról:

A 10. és 11-én történt ütközet felől jelenti Tann tábornok Augervilleből 11-én éjjeli 2 órakor: A 8. és 9-én megérkezett kémszemlélsz-csapatokból semmit sem lehetett látni vagy fölölük hallani. 10-én korán reggel egy lovas csapat jelenté, hogy a blois országon francia csapatok mozognak és Molchenoir, Ouques, Freval helységeket megszállták. Ekkor a szükséges intézkedések megtételre és egy dandár Beaugencin keresztül előtolatott. Az ellenség Orleans ellen

nyomult előre, jobb szárnya a Loirera támaszkodván, azt használván mozdulatai sarkpontjával, a balszárnnyal balra homlokkordulatot csinált és tulnyomó erővel támadta meg az előretolt dandárt, mikor is heves ütközetre került a dolog. A francziák a tüzéségünk által ellenük fordított leghevesebb tüzelése daczára seregünk főhomlokzata ellen nyomultak előre, rohammal bevettek három falut, csapataik nagy veszteségei mellett, és fenyegették sergünk szárnyait.

Mint hogy gyors támogatásra nem lehetett számítani és az ellenség tulsulyban levő hadoszlopait kifejté a visszavonulás Arteneyn és Orieres-en át megkezdődött, mely helyeken minden ut a francziák előnyére el lón torlaszolva a népesség által; ez nagy akadályul szolgált, és a francziáknak ismételt támadásokra adott alkalmat. Itt borzasztó ágyu- és puska-tüzelés állott elő.

Mint hogy a tulsulynak többé ellenállani nem lehetett, a visszavonulás tovább folyt. Veszteségeink igen jelentékenyek és a ma beérkezett tudósítások szerint 3 törzstiszt, 58 főtisztból és több mint 2700 emberből állanak halottakban és sebesültekben, az eltünteteket nem is számítva. Néhány leszerelt ágyu és 30, hadikészlettel megterhelt szekér is elveszet és a francziáknak esett zsákmányul. A 3. hadosztály podgyászát teljesen elveszté, melyet a francziák a vonattól elváltak. A francziáknak is nagy veszteségeik lehettek.

VEGYES.

* A király ő felsége ma indul Bécsből Pestre; hónap követi Beust gróf, hogy hétfőn, mint a delegációk megnyitó napján, Pesten legyen. Ha a Beust gróf visszalépéséről szóló hírek igazak, akkor aligha lejön.

* Mentovich Ferencz t. munkatársunk

„Ujvilágnézlete“ akkora kelendőségnek örvend, hogy ma-holnap egy második kiadás sajtó alá rendezése válik szükségessé.

* **Hangverseny.** A helyi jótékony nőegylet által, ma, ő felsége Erzsébet királyné névünnepe tiszteletére, az „Apolló“ teremben hangverseny rendeztetik. Helyárak: erkélyszék földszint: 1 f. 50 kr; karzat és földszinti zárt-szék 1 f. Állóhely 50 kr. A sok élvezetet ígérő estére figyelmeztetjük olvasóinkat.

* **Remény** című zsebkönyvre bocsátott ki előfizetési felhívást, a kolozsvári unitárius főtanodai ifjuság olvasó egylete. „Bátoritva az 1839-ben kiadott „Remény“ emléke által, melyről akkor Toldy F. elismerőleg nyilatkozott; bátoritva több irodalmi tekintély buzdító bírálatára, s kecségető nyilatkozata által is“; örömmel ragadja meg az alkalmat, hogy a kebelében kifejlett munkásságot felmutassa.“ A 15 ives, finom papírra nyomott műre, előfizetési ár: füzve 1 f., diszkötésben 1 f. 60 kr. bolti ár drágább lesz. Béküldési határidő 1871. februar 1-je. Az előfizetési pénzek a „Remény“ kiadásával megbízott bizottsághoz intézendők.

* **Állatgyógygyiszertan** kapható a Wittich József-féle könyvkereskedésben. E hiányt pótló művet, melyet orvos tr. és pesti m. kir. állatgyógyintézeti tanár Galambos Márton, állatorvosok és gazdák számára, nagy gondal dolgozott, s mely ez idő szerint a tudomány színvonalán áll, sürgetve ajánljuk az illetők figyelmébe. Midőn ez ajánlatunkat tesszük, egy a köz-szükséget ismerő, s azon segíteni is kívánó szakértő barátunk véleményét viszhangozzuk.

* A gör. keleti románok nagy-szebeni congressusa befejeztetett. A XII. ülésben elfogadták a 84 § ból álló új iskolai törvényt, melyet egy bizottság az 1868. 38. t. cz. határain belül az egész metropoliára nézve kidolgozott. E törvény ideiglenes szabályzatul fog szolgálni, s a congressus az egyes püspöki zsinatoknak ajánlja e szabályzat életbeléptetését. Erre elfogadták az illető bizottság jelentését az esperesti kerületek kikerekítéséről. Elhatározták, hogy ezentul 25—40,000 léleknél több nem lehet egy archimandritai kerületben. Ezután Macellariu indítványozta, hogy a congressus elnapolja magát, Joannovics indítványa elfogadtatott, s így a congressus másnap tartott XII. ülésben tárgyalták a bizottságok hátralevő jelentéseit, kivéve Macellariu indítványát, a papok korlátlan házasságai szabadságáról, mely indítvány a legközelebbi congressusnak tartatott fenn.

Bécsi börzei árkelet.

(1870. november 17.)

5% metalliques	55.—
5% nemzeti kölcsön	64.75
860 államkölcsön	89.50
Bankrészevény	710.—
Hitelrészevény	240.25
London	125.50
Ezüst	123.75
Arany	6.10
„ 20 frankos	10.18
Földt. ment. kötvény erd.	—.—
„ „ „ magyarh.	—.—
„ „ „ horvát-szlavon	—.—

Laptulajdonos és felelős szerkesztő:

Horváth Gáspár.

H I R D E T M É N Y E K.

(100)

1—3

Hirdetmény.

Az üzlet pangása miatt, hogy pénzforgalmat lássak kívánok a t. cz. közönségnek, **leszállított vétel-ár** szerint, üzleti czikkeimből szolgálni, de csak is december hó végéig.

tisztelettel

Tucsek István.

Raktárom nagy Görög-ház 1080. sz.

(93)

3—3

Liptoi turó

kitünő minőségű közelebb-ről érkezett és kapható bö-dönke, vagy font számra

Staibl Antalnál,

a kék golyóhoz.

(84)

5—6

Ó cs. kir. felsége által 1866. nov. 9-kéről 18,024/1908 sz. alatt kizárólagos szabadalommal kitüntetett.

Csiszoló vegyíték

(Politurkomposition)

különösen figyelemreméltó asztalosok, esztergályosok és magán embereknek is, kész új vagy régi kopott, és oly butorok kifényesítésére, melyeken az olaj kiűt.

Ez összetétel által spiritussal való fényesítés, mely időt rabol, és egészen kikerülte-tik, mint hogy annak alkalmazása által, asztal, kaszten néhány perc alatt kifényesíthető, s ezzel kezelt butornál az olaj soha sem üthet ki.

Alkalmazása nagyon egyszerű, az eredmény meglepő:

Régibutorok egyszerű bedörzsölés s aztán nedves vászonnal való surolgatás által, oly fényt kapnak, a milyen spiritus által el nem érhető.

Egy kis palaczkkal, kevés óra alatt teljes szobai butorzatot újjá lehet tenni.

Egy palaczk ára utasítással 85 kr.

Két palaczknál kevesebb nem küldetik.

¶ Nincs szükség többé szoba fényesítőre! ¶

Angol kautsuk-fénymáz

a legtartósabb szebb és olcsóbb kifényesítésére bármilyen szoba padozatnak.

Ez igen előnyös találmány főleg abban különbözik minden eddig használatban volt lakktól, hogy ez „a Kautsuk igen sikerült vegyi összetételénél fogva, sajátos szivósságot nyert, mely a tartósságra nézve, végtelen előnyöket nyújt.“ Ennél fogva az ezzel beeresztett padozat minden bajt kiáll,

s kevés utánigazitással évhosszan át szép marad, a nélkül hogy új beöntésre lenne szükség.

Egy skatulya ára, használati utasítással 1 frt 30 kr. két skatulya elég bármely salonra.

AXICON.

Egyetlen és biztos szer, puskák, kardok, kardpengék, s mindenféle acél portékák tisztántartására, rozsdá ellen való oltalmazására, vagy attól kitisztítására, anélkül hogy az acélat megtámadná, vagy a csiszolatnak ártana, minél fogva fegyvertulajdonosoknak és acélmű készítőknél sürgősen ajánlatik. Egy doboz ára, használati utasítással 80 kr.

ILLATOS VIZ.

(Illatos pecsét viz.)

Mindenféle pecséteteknek, ruhák, szalagok, bársonyok, szőnyegek, könyvek írományokból sat. azonnal való eltávolítására, fölül-mulhatlan szer. Ez új találmány, mely a kiállításokon általános előismerésben részesült, azon jeles alkalmazáson kívül, melyre mint pecsétvíz fordítatik, még azon kellemes tulajdonnal bir, hogy finom kedves illatot terjesztve, mint illatszert is használható.

Egy üveg ára, használati utasítással 50 kr.

Muszká bőr-fénymáz.

Kitünő szer a lábot víztől oltalmazni.

1 doboz ára, utasítással 1 frt 20 kr.

Főraktár: F. Müller Bécs 6. Bezirk, Hirschengasse Nro. 8.

honnan a megrendelések, a pénzbevétele mellett, vagy postai utánvétellel, azonnal teljesíttetnek.

Bizományosok megfelelő perczentben részesülnek. Csomagolás mérsékelten számittatik.

Pesten: Kertész és Eisernél. Dorottya-utca 2. sz.

Nyomatja Imreh Sándor Maros-Vásárhelytt, az ev. ref. főiskola gyorssajtóján 1870.